

c. kr. sodni tajnik, g. dr. D. Majaron, odvetnik, g. Fr. Milčinski, c. kr. sodni pristav, g. dr. M. Pirc, odvetnik, in g. Julij Polec, c. kr. dež. sodni svètnik — za ljubljanske odbornike; g. dr. Janko Babnik, c. kr. ministerski tajnik na Dunaji, g. dr. Hrašovec, odvetnik v Celji in g. dr. Ivan Zuccon, odvetniški kandidat v Trstu — za vnanje odbornike; gg. dr. Munda in dr. A. Moschè, odvetnika v Ljubljani, pregledovalcema računov.

Gospod načelnik dr. Ferjančič je konečno zahvalil udeležnike in zaključil zborovanje.

Književna poročila.

Uvod v narodno gospodarstvo. Po Maurice Blockovi knjigi »Petit manuel d' economie pratique« uredil Vekoslav Kukovec. V samozaložbi.

Popularno knjigo Blockovo, razširjeno po prevodih mej občinstvo raznih narodov, podal je tu g. Kukovec, pravnik na Dunaji, tudi slovenskemu narodu. »Pripombi mesto predgovora«, ki jo je spisal g. dr. P. Turner, popolnem pritrjamo. Knjižici, v lepem jeziku spisani, naj se posreči pomagati najširšima krogom do boljšega pojmovanja narodnega gospodarstva in tako do boljšega naziranja — svetá.

Доказна средства у нашем старом казенном поступку.
Napisao Aleksa S. Jovanović. Preštampano iz »Branica«, Beograd, 1898. — (Nadaljevanje.)

Sa ovim dokazom ne valja mješati mirenje krvi ili t. zv. krvno kolo, t. j. postupak mirenja zavadjenih stranaka.

U kradjama pokretnih stvari, obično stoke, krivac se pronalazio svodom, koji se je vršio ovako: U koga se nadje ukradena stvar, dužan je bio da uputi tužioca na onoga, koji mu je stvar predao, ovaj dalje na ostale, dok se ne dodje do lica, koje nema svodnika, te radi toga ostaje odgovorno za učinjeno djelo. Javan kup i kup u tuđoj zemlji oslobadjaju kupca stvari od davanja svoda i globe, pošto ga opravdavaju u prvom slučaju carinik, pred kojim je kup svršen, a u drugom duševnici.

Zakletva je dokaz čisto religioznog karaktera. U starom srpskom pravu rabila se zakletva i kao obtužni i kao pravdajući instrumenat. Ona se je polagala i po sporazumu stranaka i po sudskoj presudi. Gdje nema svjedoka, zakletva se je pravilno dosudjivala tuženom. Predhodno su se stranke dogovorile, gdje se ima kletva da dovrši — na plugu, na kamenu, u crkvi. Kletvenik se prekrsti, metne ruku na sol i hleb i zaklinje se: »ako nije tako ko što sam kazao, tako mi Bog ne pomagao, a hleb i plug izdali me itd.«

Krivokletniku se nigda ni u čemu ne vjeruje, ni na sudu ni pred ostalim poštenim ljudima. Osim krivokletniku obično se na sudu nije vjerovalo ubojici, lažnom svjedoku, razbojniku i lopovu, te falsifikatoru; i za to su ove osobe svoju zakletvu dopunjavale sakletvenicima, koji su u najstarijim spomenicima poznati pod imenom rotnici ili porotnici. Oni se po svojoj zadaći razlikuju od porotnika kao sudaca. U običajnom pravnom spomeniku iz Novoga Grada u Dalmaciji od 12. veljače 1551 nose zakletvenici naziv saporotnika. Dr. Bogišić i dr. Ljubojević opažaju umjestno, da su oni isto što i svjedoci, poznati u starom njemačkom pravu pod imenom conjuratores, consacramentales, Eideshelfer. U Dušanovom zakonu zovu se duševnici su raznim dokaznim zadacima: imali su ulogu vještaka procjenilaca, bili su posrednici za opravdanje od kaznene globe, a vršili su i naročiti zadatak kao pravi svjedoci za opravdanje od krivice. Termini starog našeg prava »dušiti se«, »obljubiti dušu« istovjetni su sa današnjim izrazima primiti ili odobriti zakletvu, dakle položenom zakletvom uzeti na dušu istinitost tvrdjenja, što znači formalno zakleti se.

Broj sakletvenika zavisio je od važnosti učinjenog djela. Njihov izbor rukovodio je sud. Sama procedura zakletve vršena je ovako: Sakletvenici i optuženi, čiju obranu oni dopunjuju, posedaju u crkvi izpred oltara okrenuti amo u crkvu, a oni, kojima se zaklinju, stanu pred njih, i jedan između njih, koji ovaj posao najbolje zna, uzme krst u ruke, pa onima što sjede stane govoriti, ili pravo reći proklinjati ih: »ako ste to i to učinili, pa nam kažete da niste, da Bog da, da vam se okameni u ženi diete, u kravi tele, u ovcu janje, u zemlji sjeme itd., a oni što sjede viču: »amin, da Bog da«. Kadšto se odredi i to, koliko će oni koji se zaklinju dovesti muške djece i posaditi u crkvi pored sebe. Koji se ovako opravda, plaća prema svom imanju onima, koji su se za nj kleli, nagradu, zvanu okleština.

Još se kao dokazno sredstvo spominje i pismo. To je današnja izprava u najširem smislu rieči.

Kad je nepoznat krivac, preduzimana je na mjestu djela ja mčenje sela. Nadjen je n. pr. ubijen čovjek, ili je izvedena kradja, vlast odmah skupi seljane na pronalazak krivca. Ljudi jedan za drugog jamče, da nisu ubojice, lopovi itd. Kad se svakom nadje jemac, krivac ostaje nepoznat; a za to što je krivice u njegovomu ataru, selo je plaćalo globu i osudbinu. Tko za se ne nadje jemca, ostaje sumnjiv. Od njega počinje iztraga. Ako krivac prizna djelo, nastaje brza pravda; po osudi baci se u tamnicu, ili se oslepi, ili se objesi, ili se prožene itd. Ne prizna li, meće se na odaju, t. j. upotrebe se mjere, da se priznanje iznudi.

Jamčenje u prvom stupnju iztrage još nema karaktera dokaznog sredstva, već mu je svrha, da se iztraga uputi proti izvjesnoga bića. Ono dobiva snagu pravnoga dokaza tek u sudu zauzimanjem za optuženoga, koji je po dokaznim osnovima stavljen pod optužbu i u pritvor. Po međusobnom dogovoru seljana dodju pred vlast odabrana lica, jamče, da je optuženik nevin, ili mole, da se kao sumnjiv pusti u slobodu, dok se podpuno ne dokaže njegova krivica.

U starom pravu nalazimo jasno razlikovanje izmedju jamčenja »za platu« (naknadu štete) i jamčenja »za glavu« (obveza, da će obtuženik doći na poziv vlasti i da ne će pobjeći). (Konec prihodnjič.)

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. februvarja 1900.

— (Iz kronike društva »Pravnika«.) Novoizvoljeni odbor je imel 24. pr. m. sejo, v kateri je volil načelnikovim namestnikom in urednikom »Sl. Pravnika« g. dra. D. Majarona, tajnikom g. dra. Försterja, blagajnikom g. dra. M. Pirca, knjižničarjem g. I. Kavčnika, a v uredniški odsek gg. J. Polca, I. Kavčnika in Fr. Milčinskega. Blagajništvo, ki je bilo od početka društva v večjih rokah g. Iv. Gogole, le-tá ni mogel več prevzeti.

(Petindvajsetletnica »pravničkoga društva« u Zagrebu.) Društvo »Pravnik« in uredništvo »Slovenskega Pravnika« sta dobila naslednje vabilo: Dana 3. ožujka o. g. proslavit će »Pravničko društvo« dvadesetpetgodišnjicu svojega opstanka sa slijedećim programom: I. Svečana sjednica u 4 sata poslije podne u saborskej dvorani. Dnevni red: 1. Pozdrav predsjednika. 2. Svečana besjeda. Govori potpredsjednik. 3. Izvješće tajnika o društvenem životu. II. Banket u 8 sati u večje. Vaše se p. n. gospodstvo uljudno umoljava, da izvoli prisustvovati toj svečanosti. Gospoda, koja kane prisustvovati banketu, neka izvole javiti to do 20. veljače tajniku svečanostnoga odbora dru. Ernestu Mileru, zamjeniku državnoga odvjetnika, koji takodjer daje potanje obavjesti. Cijena 16 kruna po couvertu. Na dan svečanosti ureduje svečanosni odbor u hotelu k »Caru austrijanskomu« u 1. katu. — U Zagrebu, 3. veljače 1900. — Svečanosni odbor. Predsjednik: dr. F. I. Spevec v. r. Tajnik: dr. Ernest Miler v. r.

— (Slovenščina na trgovinskem sodišču tržaškem.) Dne 4. januarja t. l. se je vršila na imenovanem sodišču sporna razprava. Tožitelja je zastopal dr. St., toženca pa dr. Sl. Ker ste obedve stranki slovenskega rodu, bili ste obe pripravljavni ulogi (tožba in odgovor na tožbo) vloženi v slovenskem jeziku.

Tožiteljev zastopnik je vprašal najprej, poznajo li vsi člani sodnega dvora slovenski jezik, opozorivši, da se hoče posluževati v pravdi le slovenskega jezika. Predsednik mu je odgovoril, da on sam zna popolnoma slovenski, da prvi votant zna nekaj slovenski, a trgovinski prisednik in zapisnikar ne umeta niti besedice slovenski. Dr. St. je izjavil na to, da vsled tega odklanja vse ude sodnega dvora, ki ne znajo popolnoma slovenskega jezika, ter zapisnikarja, ter je zahteval, naj se sodni dvor sestavi iz samih članov, ki so povsem večji slovenskemu jeziku. Dr. Sl. se je temu predlogu pridružil.

Na to je predsednik, priznavši strankama pravico, posluževati se slovenskega jezika, pregovarjal stranki ter zastopnika, da bi razpravljala v ita-